

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2017/2018

Destinace (země, město): Itálie, Udine

Jméno, příjmení: Jana Sovová

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Univerzita v Udine (Università degli Studi di Udine), Jazykové a audiovizuální centrum (Centro Linguistico e Audiovisivi)

<http://www.clav.uniud.it/contatti/lettori-e-collaboratori-ed-esperti-linguistici/lingue-delleuropa-orientale/sovova-jana/>

Základní informace o destinaci a výuce

Univerzita v Udine vznikla relativně nedávno v rámci rekonstrukce území po katastrofálním zemětřesení z r. 1976; výuka byla oficiálně zahájena 1. 11. 1978. Sekce českého jazyka a literatury začala na tehdejší Fakultě cizích jazyků a literatur fungovat velmi záhy, a sice od poloviny 80. let. Jejím v pořadí prvním vedoucím byl Francois Esvan (nyní na neapolské univerzitě), po něm následovali Andrzej Litwornia a Annalisa Cosentino (nyní na římské univerzitě). Od r. 2013 vede sekci bohemistiky místní absolventka, profesorka Anna-Maria Perissutti. Literaturu letos externě vyučovala Stefania Mella z Padovy. Jako každoročně zde přednášeli hostující kolegové z Brna, Olomouce a Prahy.

Sekce bohemistiky je součástí ústavu s názvem *Dipartimento di lingue e letterature, comunicazione, formazione e società*, zatímco lektori administrativně spadají pod univerzitní Jazykové a audiovizuální centrum (*Centro Linguistico e Audiovisivi*). Český jazyk a literaturu lze studovat jako povinný nebo volitelný předmět, a to v bakalářském, magisterském i postgraduálním studiu. Za účast v hodinách lektorátu studenti nedostávají kredity, ale od loňského akademického roku si ji mohou nechat zaregistrovat do studijního plánu.

V zimním semestru bylo na bohemistice zapsáno celkem 18 studentů¹, z toho jedna studentka zde pobývala v rámci programu Erasmus+ a dvě docházely pouze na společné akce a českou literaturu. Jedna posluchačka přešla ve druhém semestru na majoritní španělštinu (viz dále). Počet studentů proto v letním semestru klesl

¹ Jedna studentka polštiny navštěvovala lektorát i lingvistické přednášky prof. Perissutti neoficiálně s úmyslem zapsat se napřesrok, kdy bude mít k dispozici kredity pro volitelný předmět.

na 14. Zde je shrnutí podle ročníků a semestrů (první údaj v závorce se týká zimního, druhý letního semestru): bakalářské studium – 1. roč. (8/5), 2. roč. (4/4), 3. roč. (4/4); magisterské studium – 1. roč. (2/1), 2. roč. (0/0).

Hlavní důvody, proč se zdejší mladí lidé rozhodnou pro studium češtiny, jsou zhruba tři: geografická blízkost regionu k zemím východní a střední Evropy, a tudíž reálná možnost najít zaměstnání v některé z místních firem s vazbami na ČR; ochota otevřít se jazykově odlišnému prostředí a nejít tzv. s davem (drtivá většina udinských univerzitních posluchačů volí studium angličtiny a španělštiny coby nejschůdnější a nejrychlejší způsob, jak získat vysokoškolský titul); náhodná, povrchní znalost České republiky (nejčastěji na základě výletu do Prahy se střední školou či s rodinou). Jen zřídka se najde někdo, kdo by měl být minimální znalosti české literatury a historie – ta se na zdejších středních školách neučí buď vůbec, nebo jen zcela epizodicky, např. ve spojení s událostmi roku 1968.

Pracovní úvazek lektora činí 12–14 vyučovacích hodin po 55 minutách a alespoň dvě konzultační hodiny týdně. Technická vybavenost učeben se oproti minulosti výrazně zlepšila, stále však zdaleka nedosahuje standardů, na které jsme zvyklí z ČR. Některé učebny jsou sice vybaveny dataprojektorem nebo ozvučenými monitory, přenosný počítač je však třeba mít vlastní, anebo si s předstihem zamluvit jeho jednorázové zapůjčení na vrátnici. Internet bývá často pomalý. Každý lektor má k dispozici poštovní schránku a skříňku v tzv. lektorské místnosti, kde jsou společné pracovní stoly s poněkud zastaralými počítači, tiskárna a scanner. Příklad papíru do tiskárny je omezený a závislý na domluvě se sekretářkou. K povinnostem lektora patří mj. spolupráce s univerzitní knihovnou, vyplňování online výkazů v italském jazyce, účast na schůzích a projektech, příprava závěrečných písemných testů a příležitostné překlady či korektury pro potřeby české sekce.

Výuka praktického jazyka na lektorátu probíhá přímo v češtině. K vedení překladatelských dílen a komunikaci s kolegy, úřady i veřejností se lektor neobejde bez aktivní znalosti italštiny (vítána je publikační činnost v oblasti překladu a praxe v tlumočení). V 1. ročníku používám učebnice L. Holé a P. Bořilové *Čeština Expres* 1, 2 a 3 (jejich díl *Česky krok za krokem* 2 se mi osvědčil ve 2. ročníku). Vzhledem k „pražské“ motivaci všech letošních začátečníků jsem pro ně vytvořila sadu cvičení a her k ilustrovanému průvodci *To je Praha* od O. Černé. Od 3. ročníku pracuji převážně s autentickými materiály. Zčásti se opírám také o učebnice, na kterých jsem se autorsky podílela. Studenti jsou od počátku vedeni k tomu, aby se aktivně podíleli na výuce formou prezentací a diskusních bloků. Příležitostně se snažím uplatnit jejich autorské texty nebo literární překlady v italských nebo českých periodikách.²

V souvislosti s připomenutím „osmičkových“ výročí v dějinách české státnosti jsem pro studenty 2. ročníku uspořádala diskusně-překladatelskou dílnu českého komiksu s historickou tematikou. Studenti si nejdříve

² S posluchačkou 1. ročníku magisterského studia jsme např. převedly literární ukázky z napůl fiktivního a napůl investigativního románu udinské spisovatelky E. Comessatti *Femmine un giorno* (Jeden den ženou). Hlavním námětem této kritické sondy do mentality místních obyvatel a zároveň fundovaného průvodce městem je nikdy neobjasněná, tragická kapitola z dějin zdejší kriminalistiky; přeložené ukázky jsou určeny ke zveřejnění.

sami nebo ve dvojici vybrali jeden z dílů kreslené série *Češi* (text P. Kosatík, ed. ČT a MF, Praha)³ a na základě četby si připravili prezentaci historického kontextu, obsahu a glosáře s novým lexikem. Poté jsme se zaměřili na překlad vybraných pasáží do italštiny s ohledem na žánrová specifika komiksu. Zaměřili jsme se především na díly: *Jak Beneš ustoupil Hitlerovi* (1838), *Jak se KSČ chopila moci* (1948) a *Jak Dubček kapituloval v Moskvě* (1968).

Výměnní lektoři nemají nárok na ubytování ani jiné zaměstnanecké benefity (stravenky apod.). Italská zdravotní péče je založena na finanční spoluúčasti pacientů (tzv. ticket); od poplatku je osvobozena návštěva obecného lékaře, ošetření na pohotovosti v akutních případech a hospitalizace. Čekací lhůty na odborná vyšetření jsou nepoměrně delší než v ČR; pacienti si je proto mnohdy hradí v plné výši výměnou za časové zvýhodnění. Zubní i oční péče v regionu spadá téměř beze zbytku pod privátní sektor. Zdravotní turistika místních občanů je proto bohužel stále rozšířenějším jevem. Po centru města se dá pohybovat městskými autobusy, je ale třeba počítat s nedostatečným pokrytím periferie a omezenými jízdními časy. Pro rodiče s dětmi cituji jako kuriozitu z pravidel autobusového jízdního řádu: děti do 10 let v doprovodu platícího dospělého rodinného příslušníka a děti do výšky jednoho metru cestují zdarma. Děti a mladiství, kteří se těmito podmínkám vymykají, hradí jízdné v plné výši.

Přehled nejdůležitějších událostí nad rámec výuky

ŘÍJEN

- prezentace vyučujících a oboru na úvodním setkání s novými studenty všech jazykových kombinací
- zahajovací cyklus přednášek a seminářů v rámci výměnného programu Erasmus+:
 - Božena Bednaříková z FF UP v Olomouci (česká morfologie a slovtvorba)
 - Libuše Heczková z FF UK v Praze (*Milana Horáková a Františka Plamínková, bojovnice za svobodu a lidskou důstojnost*)
 - Eva Kalivodová z FF UK v Praze (mezioborová přednáška a seminář v angličtině s názvem *Translation and Gender* – srovnání anglické, české, italské a chorvatské verze knihy *Olive Kitteridge* americké spisovatelky Elizabeth Stroutové)

LISTOPAD

- Michael Špirit z FF UK v Praze (přednáška o Janu Hančovi a autobiografickém žánru)

³ Za dodání autentického materiálu děkujeme Domu zahraniční spolupráce.

- Barbara Tosi z italské sekce Generálního ředitelství pro překlady při Evropském parlamentu v Lucemburku (seminář o práci překladatele v evropském kontextu)

PROSINEC

- Marco Petolicchio z FF UP v Olomouci a Marcello Bompiani ze Slezské univerzity v Opavě (prezentace s názvem *Úvod ke korpusu Czech -it !*)
- Silvie Válková z FF UP v Olomouci (hospitace ve výuce)
- Tiziana Menotti, překladatelka a absolventka udinské bohemistiky, a kunsthistorička Gabriella Bucco (prezentace italského překladu knihy Jiřího Muchy o životě a díle Alfonse Muchy, viz foto vpravo – u mikrofonu je A. M. Perissutti, po její pravici sedí G. Bucco, T. Menotti a P. Petiziol, honorární konzul ČR v Udine)
- předvánoční setkání napříč ročníky, výroba lodiček z ořechových skořápek a četba Erbenovy balady *Štědrý den*

ÚNOR

- odjezd studentů na semestrální stipendijní pobyty do Brna a Prahy (za podpory MŠMT v Praze i v rámci výměnného programu Erasmus+)

BŘEZEN

- účast v mezinárodní překladatelské soutěži Susanny Roth a v překladatelské soutěži při příležitosti konání 3. ročníku Studentské konference zahraničních studentů češtiny
- celodenní překladatelský seminář pro studenty a učitele bohemistiky z univerzit v Benátkách, Udine, Padově a Neapoli, pořádaný univerzitou v Benátkách
- multilingvální dílny pro děti ze smíšených rodin v dětských sekcích knihoven v Udine, Martignaccu a Carlinu, pořádané kulturní asociací Klaris⁴ v rámci projektu *Lingua plus* (partnerem projektu byla mj. Univerzita v Udine, na jejíž půdě se odehrála závěrečná konference za účasti odborné i laické veřejnosti)

⁴ Tuto asociaci jsem v r. 2016 spoluzakládala s cílem podpořit a systematicky propagovat bilingvní výchovu ve smíšených rodinách. Součástí projektu *Lingua plus* byla rovněž série rozhlasových rozhovorů s redaktorem kulturní rubriky stanice *Radio Onde Furlane* (díl odvysílaný 19. 5. je zaměřen mj. na studium češtiny na Univerzitě v Udine).

DUBEN

- za Milošem Formanem: diskusní setkání na téma 60. let a emigrace, promítání filmů *Hoří, má panenko*, *Lásky jedné plavovlásky*, *Černý Petr* a životopisného dokumentu *Co tě nezabije*
- Eva Skříčková z FF UP v Olomouci (seminář pro studenty bohemistiky a italianistiky o recepci italských literárních děl v českých zemích v období mezi dvěma světovými válkami)

KVĚTEN

- Jiřina Šmejkalová z FF UP v Olomouci a FF UK v Praze (anglická přednáška s názvem *Paper as an Actor of Socio-Cultural Change (1945-1989): Impulses of New Materialism in researching Culture and Society behind the Berlin Wall*)
- Helena Karlíková z FF MU v Brně (přednáška o původu, motivaci a funkcích výrazů, vyjadřujících pozdravy v indoevropských jazycích)
- Petr Karlík z FF MU v Brně (semináře a přednášky o nominalizaci v češtině)

ČERVENEC

- odjezd tří studentů na stipendijní pobyty na LŠSS v Brně (s finančním příspěvím MŠMT a v jednom případě i P. Zezuly, honorárního konzula Itálie v Brně)

a navázání nových přátelství. V popředí na fotografii je český stůl, pohroužený do české mutace hry Scrabble.

Pozn.: po celý akademický rok se studenti cizích jazyků scházeli v hojném počtu na tematických večerech pořádaných lektorkami němčiny, čínštiny, angličtiny a češtiny pod názvem *Aperilingue*. Setkání probíhala jednou či dvakrát za měsíc v neformálním prostředí udinských barů; podle našeho názoru velmi dobře posloužila jako průběžná motivace studentů k cizojazyčné komunikaci, rozšíření povědomí o studovaných (zejména tzv. „menších“) jazycích

Některé další kulturní události, konané v Udine nebo přilehlém okolí jinými subjekty než univerzitou:

- uvedení českého dokumentárního filmu *Normal autistic film* za přítomnosti režiséra Miroslava Janka (9. 11. 2017 v Gorizii a 10. 11. v San Pietro al Natisone)

- rozsáhlá fotografická výstava *Praga 1968* v Manzanu (projekt Regionální rady správní oblasti Friuli-Venezia Giulia a Fotografického archívu města Spilimbergo ve spolupráci s Italským kulturním institutem v Praze)

- slavnostní prezentace brožurek *Poesia in sala di attesa 1, 2* (Poezie v čekárnách) v městské knihovně v Udine za účasti autorů a autorek, zastoupených ve výboru; projekt, na němž jsem se organizačně i autorsky podílela, byl pod záštitou magistrátu města Udine zařazen do programu festivalu *La notte dei lettori* (Noc čtenářů).

Udine 30. 7. 2018

Mgr. Jana Sovová